

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ

P O L İ S A K A D E M İ Y A S I

FAKÜLTƏ: Əyani

K A F E D R A: «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

FƏNN: «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

M Ü H A Z İ R Ə

MÖVZU № 12. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya xidmətinin təyinatı və hüquqi vəziyyəti.

Tərtib etdi:
"DİO-nun inzibati fəaliyyəti"
kafedrasının rəisi, polis polkovniki
V.G.Abişov

Mühazirəyə əlavə və dəyişiklər etmişdir:
kafedranın müəllimi, polis polkovnik –
leytenantı, h.ü.f.d.
Ş.T. Şükürov

Mühazirəyə edilmiş əlavə və dəyişiklər kafedra iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq edilmişdir.

Protokol № _____, «_____» 2018-ci il

MÖVZU № 12

Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya xidmətinin təyinatı və hüquqi vəziyyəti.

P L A N:

Giriş

1. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının hüquqi vəziyyəti, əsas vəzifə və funksiyaları.
2. Daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydaları.
3. Daxili işlər orqanlarında planlaşdırmanın təşkili qaydaları.

Nəticə

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası (12noyabr 1995-ci il).
2. Polis haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (28 oktyabr 1999-ju il)
3. AR DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnamə (Daxili İşlər Nazirliyinin 2020-ci il "01" oktyabr tarixli Q 30-001-20 nömrəli Qərarı).
4. www.mia.gov.az. Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin 15 oktyabr 2015-ci il tarixli Kollegiyası.
5. Şəhər (rayon), nəqliyyatda polis orqanları haqqında Əsasnamə; Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının işinin təşkili haqqında Təlimat; Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının rəhbərliyi arasında nümunəvi vəzifə bölgüsü (DİN,13.2009-cu il, № 390).
6. DİO-da analitik işin və planlaşdırmanın təşkili Qaydaları (DİN,14.V.2002-ci il, № 186).
7. DİO-nun sıravi və rəis heyətindən olan əməkdaşları haqqında xidməti yoxlamaların aparılması Qaydaları (DİN,02.IV.2005-ci il, № 127).
8. «Şəhər, rayon, polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işinin vəziyyətinə dair» Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin Kollegiyasının 29 noyabr 2013-cü il tarixli KQ-5\1 n-li qərarı.
9. DİN-in vahid məlumat axtarış sisteminin yaradılması ilə əlaqədar təşkilati tədbirlərə dair (DİN, 29.04.2010, №253).
10. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. 100 suala 100 cavab. Dərs vəsaiti. Qanun 2010.
11. V.Abişov, A.İsmayılov, H.Eyvazov. DİO-nun inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. 100 suala 100 javab. Dərs vəsaiti. Qanun, 2005.
12. V.Abişov, H.Eyvazov. DİO-nun inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Sxemlərdə. Dərs vəsaiti. Bakı-Qanun-2006.
13. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Dərslik.Bakı,“Qanun” 2008, 728 səh.
14. V.Abişov, H.Eyvazov. Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti. Ümumi hissə. Qısa kurs. Dərs vəsaiti. Bakı, Qanun” 2008, 296 səh.

15. AR DİN-in Baş Təşkilat-İnspektor İdarəsinin adının Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi ilə əvəz edilməsi (DİN, 29.06.2011-ci il, əmr № 412).

G İ R İ Ş

2015-ci il oktyabrin 16-da Daxili İşlər Nazirliyində "Şəhər, rayon polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işi"nin və "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə"nin vəziyyətinə həsr olunmuş geniş Kollegiya iclası keçirilib.

Daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov Kollegiya iclasını açaraq müzakirəyə çıxarılan məsələlərin xidməti fəaliyyətin mühüm sahələrini əhatə etdiyini, vətəndaşların müraciətlərinə baxılmasının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin daim diqqət və nəzarətdə olduğunu, məhz onun tapşırığına əsasən, son illər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin şəhər və rayonlarda mütəmadi olaraq vətəndaşların qəbulunu keçirdiklərini, onların problemlərini şəxsən dinlədiklərini vurğulayıb.

Bununla yanaşı, qeyd olunub ki, kriminogen duruma mənfi təsir göstərən amillərdən olan narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi də müvafiq sahədə fəaliyyətin təşkilinə xüsusi diqqət, vəziyyətin daim nəzarətdə saxlanması və adekvat tədbirlərin vaxtında müəyyən edilib icraya yönəldilməsini tələb edir. Nazir son illər hər iki istiqamətdə işin daha səmərəli yerinə yetirildiyini, lakin uğurlarla yanaşı, ayri-ayrı ərazi polis orqanlarının fəaliyyətdə hələ də müəyyən nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu xatırladıb.

Gündəlikdəki birinci məsələ ilə bağlı DİN Katibliyinin rəisi, polis general-majoru Nüsrət Şirinov məruzə ilə çıxış edib. O deyib ki, ölkəmizdə hər bir şəxsin konstitusion hüquqlarının və qanuni mənafelərinin müdafiəsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi dövlət siyasətinə uyğun olaraq, vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu daim ciddi nəzarətdə saxlanılıb, xüsusi həssaslıq və ardıcılıqla yerinə yetirilib. Müvafiq sahədə idarəcilik fəaliyyətinin, icra intizamına nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi işinə diqqət artırılıb.

Nazirliyin rəhbərliyi tərəfindən son bir il 9 ayda 6.412, o cümlədən kütləvi informasiya vasitələrində qabaqcadan məlumat verilməklə respublikanın bölgələri üzrə 4.223 vətəndaş qəbul olunub. Hər bir müraciətin mahiyyəti üzrə lazımi tədbirlər görülərək qaldırılan məsələlərin əksəriyyəti yerində həll olunub, əmlak mübahisələri və dəymiş ziyanın ödənilməsi məsələləri ilə bağlı hüquqi yardımlar göstərilib.

Eyni zamanda, Nazirliyin müvafiq Kollegiya Qərarının və göstərişinin icrası çərçivəsində şikayətləri doğuran səbəblərin və şəraitin aradan qaldırılması üzrə səmərəli tədbirlər həyata keçirilib. Bütün bunlarla əlaqədar ötən il 456 və cari ilin 9 ayında 295 vətəndaş Nazirliyə minnətdarlıq məktubları ünvanlayıb.

Şikayətlərin araşdırılmasının keyfiyyətinə diqqətin artırılması, qanunçuluğun pozulmasına qarşı təsirli ölçülərin götürülməsi fəaliyyətin aidiyyəti qanunların, fərman və sərəncamların tələblərinə uyğun daha effektli təşkilində əhəmiyyətli rol oynayıb.

Görülmüş bu və digər təşkilati-praktiki tədbirlərlə 2014-cü ildə vətəndaşlardan Nazirliyə daxil olmuş müraciətlərin sayı 4,3 faiz, şikayətlərin sayı 6,9 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına ünvanlanan müraciətlərin sayı 21 faiz azalıb. Qeyd edilməlidir ki, şikayətlərin araşdırılmasının birbaşa rayon polis orqanlarının rəislərinə həvalə edilməsi və nəticələrinin məruzə olunması tələbi ötən il daxil olan ümumi müraciətlərin dinamikasına müsbət təsir göstərib.

Cəri ilin 9 ayında bilavasitə Nazirliyə daxil olan şikayətlərin sayı 9 faiz, o cümlədən təkrar şikayətlərin sayı 3 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasından daxil olan şikayetlərin sayı 2,8 faiz azalıb. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, narkotiklərlə bağlı cinayətləri hazırlayan və törədən şəxslərin müəyyən edilib məsuliyyətə cəlb edilməsi hesabat dövriündə də başlıca vəzifələrdən olub və müvafiq tədbirlər kriminogen durumun nəzarətdə saxlanılmasını, narkotiklərin ölkə ərazisində yayılması cəhdlərinin qabaqlanmasını şərtləndirib. 2015-ci ilin 9 ayında daxili işlər orqanları tərəfindən narkotiklərlə əlaqədar 2497 cinayət, o cümlədən satışı ilə bağlı 659 fakt müəyyən edilib, 115 nəfərdən ibarət 43 cinayətkar qrup zərərsizləşdirilib. Qanunsuz dövriyyədən ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 37,5 faiz və ya 200 kilogram çox narkotik vasitə, o cümlədən 116,7 kq tiryək, 34,3 kq heroin, 15 kq həşiş, 547,2 kq marijuana, 18,4 kq sair vasitələr çıxarılib. Eyni zamanda, 59,4 kq narkotikin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkəyə gətirilməsinin qarşısı alınıb.

Tərkibində narkotik maddələr olan bitkilərin qanunsuz kultivasiyasının və yabanı halda yayılmasının profilaktikası yönümündə xüsusi əməliyyat planı üzrə keçirilmiş tədbirlərlə ümumi çəkisi 169 ton olan çətənə və xas-xaş kolu aşkarlanaraq məhv edilib. Nazirliyin müvafiq Kollegiya qərarına uyğun olaraq, son bir ilə yaxın müddətdə 75 şəhər, rayon polis orqanı tərəfindən orta, orta-ixtisas və ali təhsil müəssisələrində yeniyetmə və gənclər arasında antinarkotik təbliğatın gücləndirilməsi ilə bağlı 576 görüş təşkil olunub.

Daxili işlər naziri Ramil Usubov Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi iə Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında ölkə başçısının program xarakterli nitqində respublikamızda sabitliyin, əmin-amallığın hökm sürdüyüünü vurğulamasının qürurverici olduğunu, bu işdə onun rəhbərliyi ilə respublikanın hüquq-mühafizə, o cümlədən daxili işlər orqanlarının da danılmaz xidmətinə diqqətə çatdırıb. Həmin iclasda dövlət başçısının principial mövqeyini xatırladan nazir sahibkarlıq fəaliyyətinə müdaxilənin, vətəndaşlarla münasibətdə kobudluq, süründürməçilik və korrupsiya hallarının yolverilməzliyini, belə neqativ əməllər törədən əməkdaşlar və onların rəhbərliyi barədə ciddi intizam tənbehi tədbirlərinin görüldəcəyini bir daha qeyd edib.

Qarşıdan dövlət əhəmiyyətli mühiüm tədbirin-növbəti parlament seçkilərinin gəldiğini xatırladan cənab Ramil Usubov daxili işlər orqanlarının bu sahədə böyük təcrübəyə malik olduğunu, asayışın qorunması və təhlükəsizliyin təminini məsələlərində onların üzərinə qanunvericilikdən irəli gələn mühiüm vəzifələr düşdiyünü, əvvəlki illərdə və anoloji tədbirlərdə olduğu kimi, hər bir əməkdaşın

qarşıya qoyulan bütün tapşırıqların öhdəsindən layiqincə gələcəyinə əminliyini ifadə edib.

O, bir daha qeyd edib ki, bu gün daxili işlər orqanlarının qarşısında duran əsas vəzifə dövlətimizin tərəqqisi və qüdrətlənməsi, xalqımızın sosial rifahının yüksəldilməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilən dövlət siyasetinin başlıca təminatlarından olan ictimai-siyasi sabitliyin etibarlı qorunması, daha da möhkəmləndirilməsidir. Ölkəmizdə sabitliyi, əmin-amanlığı pozmaq, qarışılıqlı, xaos və anarxiya yaratmaq istəyən qüvvələrin qarşısı qanunların verdiyi imkanlar çərçivəsində ən sərt, qətiyyətli şəkildə alınacaqdır.

Daxili işlər naziri ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevi əmin edib ki, şəxsi heyət ölkənin qanunlarından, dövlət başçısının fərman və sərəncamlarından irəli gələn tələbləri layiqincə yerinə yetirəcək, xalqa və dövlətə sədaqətlə xidmət edəcək, sabitliyin, əmin-amanlığın, habelə dövlətin və vətəndaşların qanuni mənafelərinin hüquqazidd əməllərdən etibarlı qorunması üçün qüvvə və bacarığını əsirgəməyəcək, həmişə olduğu kimi, cari ili də yüksək göstəricilərlə başa vuracaqdır.

Mövzunun birinci sualında hüquqi vəziyyətinə müvafiq olaraq təşkilati-inspektor aparatlarının əsas vəzifələri və funksiyalarını qeyd etdik. Burada həmçinin təşkilati-inspektor aparatlarının sisteminə DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Baş Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarələrinin, Şəhər, Rayon, Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələrinin və şəhər, rayon polis şöbələrinin təşkilat-İnspeksiya qruplarının daxil olduğu qeyd olunacaqdır.

Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin hüquqi vəziyyəti, vəzifələri, strukturu və ştat cədvəli, o cümlədən təşkilati-analitik və planlaşdırma sahəsində, təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində və təşkilati-metodiki sahədə funksiyaları mövzunun ikinci sualında öz əksini tapacaqdır.

Mövzunun ikinci sualında analitik iş daxili işlər orqanlarının idarəcilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsidir. Bu sahəni əhatə edən normativ-hüquqi aktların icrasına nəzarət Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə olunmuşdur. Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarəti rəis şəxsən və təşkilat-İnspeksiya xidməti vasitəsi ilə həyata keçirir.

Mövzunun üçüncü sualında daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdən birinin respublikada və eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görüləcək işlərin məqsədyönlü planlaşdırılmasının olduğu qeyd olunacaqdır.

SUAL 1. Daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının hüquqi vəziyyəti, əsas vəzifə və funksiyaları.

Ölkədə insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, hüquqmühafizə sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətdində aparılan islahatlar, habelə polisin fəaliyyətini tənzimləyən bir sıra qanunvericilik aktlarının (“Polis haqqında” və “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Qanunların) qəbul edilməsi, eləcə də Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsinin və strukturunun təsdiq edilməsi haqqında Respublika Prezidentinin 30 iyun 2001-ci il tarixli 518 nömrəli Fərmanı daxili işlər orqanlarının qarşısında idarəcilik və təşkilatçılıq işinin daha da təkmilləşdirilməsi vəzifəsini qoymuşdur.

Bu vəzifənin yerinə yetirilməsində DİO sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını həyata keçirən xüsusi xidmət sahələrindən biri də təşkilat-inspeksiya aparatlarıdır.

Daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələri sistemində təşkilat-inspeksiya aparatlarının yeri və bu aparatların fəaliyyətlərinin xüsusiyyətləri – onların üzərinə qoyulmuş vəzifə və funksiyaların məcmusu ilə xarakterizə olunan səlahiyyətləri (hüquqi vəziyyətləri), həmçinin də onların vəzifə borclarının və hüquqlarının həcmi ilə müəyyən olunur.

Təşkilat-inspeksiya aparatlarının fəaliyyəti DİN-in normativ hüquqi aktları, eləcə də DİN-in 30 oktyabr 2001-ci il tarixli 421 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnamə ilə tənzimlənir. Bu aparatlar öz işlərində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentin fərman və sərəncamlarını, Nazirlər Kabinetinin qərarlarını və bu sahəyə aid olan digər normativ-hüquqi aktları rəhbər tuturlar.

Hüquqi vəziyyətlərinə müvafiq olaraq DİO-nun təşkilat-inspeksiya aparatları aşağıdakı əsas ümumidarəcilik vəzifələrini yerinə yetirirlər:

- əməliyyat şəraitinin fasiləsiz izlənməsi və onun dəyişməsinə münasibətin göstərilməsi;
- kriminogen vəziyyətin kompleks təhlili və proqnozlaşdırılması;
- ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükə-sizliyin təmin edilməsi, kompleks hüquq-mühafizə vəzifələrinin həll edilməsi zamanı müvafiq daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələrinin işlərinin əlaqələn-dirilməsi (uzlaşdırılması), fəvqəladə vəziyyət şəraitində qüvvə və vasitələrin istifadəsinin operativ planlarının tərtib edilməsi və realizəsi;
- qanunvericilik və digər normativ-hüquqi aktların, o cümlədən də Azərbaycan Respublikası DİN-in normativ-hüquqi aktlarının tələblərinin DİO-nun xidmət və bölmələri tərəfindən yerinə yetirilməsinə nəzarət;
- ölkəmizin və xarici ölkələrin qabaqcıl əməliyyat-xidməti fəaliyyəti təcrübəsinin aşkar edilməsi və tətbiq olunması sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə işin əlaqələn-dirilməsi;
- təşkiletmə və idarəetmə məsələləri üzrə qabaqcıl təcrübənin ümumiləşdirilməsi və yayılması;

– aşağı təbəqəli daxili işlər orqanlarının təşkilat-inspeksiya aparatlarının və növbətçi hissələrin fəaliyyətinin təşkilati-metodiki təminatı.

Yuxarıda sadalanan vəzifələrdən başqa, təşkilat-inspeksiya aparatlarının üzərinə digər vəzifələr də qoyula bilər. Vəzifələrin xarakteri və həcmi strukturunda təşkilati-inspektor aparatı olan ormanın DİN-in sistemində tutduğu yerdən asılıdır.

Göstərilən vəzifələr təşkilati-inspektor aparatları tərəfindən yerinə yetirilən funksiyalarda realizə olunur.

Təşkilat-inspeksiya aparatları tərəfindən aşağıdakı funksiyalar həyata keçirilir:

- fövqəladə hadisələr və cinayətlər, daxili işlər orqanları sisteminin vəziyyəti və fəaliyyəti haqqında məlumatların toplanması və sistemləşdirilməsi;
- cinayətkarlığın və hüquq qaydalarının vəziyyəti, DİO-nun əməliyyat-xidməti fəaliyyətinin nəticələri, onlar tərəfindən qüvvə və vasitələrin səmərəli istifadə edilməsi, kriminogen vəziyyətə sosial-iqtisadi, siyasi, demoqrafik və digər amillərin təsir göstərmələri barədə məlumatların kompleks təhlilinin həyata keçirilməsi;
- kompleks öyrənilməsini tələb edən cinayətkarlığa qarşı mübarizənin və hüquq qaydalarının mübarizəsinin aktual problemlərinin müəyyən edilməsi;
- müvafiq daxili işlər orqanlarının xidmət və bölmələri, elmi-tədqiqat institutları, təhsil müəssisələri ilə birlikdə DİO-nun (orqanların) işlərinin müqayisəli tədqiqatının, hüquq qaydalarının və DİO-nun fəaliyyətinin vəziyyəti barədə ictimai rəy sorğusunun və kriminoloji tədqiqatları, hüquq qaydası sahəsində inkişaf istiqamətlərinin və proseslərin proqnozlaşdırılmasının aparılması;
- DİO-nun xidmət və bölmələri tərəfindən normativ-hüquqi aktların tələblərinin yerinə yetirilməsinə nəzarətin təmin edilməsi.

Təşkilat-inspeksiya aparatları ərazinin və xidmət aparılan obyektlərin xəritələrini, diaqramlarını, sxemlərini hazırlayırlar, cinayətlərin və digər xətaların yayılma vəziyyətini, onların strukturunu və dinamikasını, eləcə də neqativ proseslərə qarşı mübarizədə istifadə olunacaq qüvvə və vasitələrin ərazidə yerləşdirilməsi qaydasını, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin əsas nəticələrini müəyyən edir, normativ, metodiki-təhlil və digər sənədlərin hüquq-mühafizə və regional bölgü üzrə informasiya-məlumat fondlarını yaradır.

Təşkilati-inspektor aparatları kompleks hüquq-mühafizə vəzifələrinin yerinə yetirilməsi zamanı müvafiq daxili işlər orqanlarının, eləcə də hissə və bölmələrin fəaliyyətini əlaqələndirir. DİO ilə birlikdə bu orqanların xidməti fəaliyyətini nizamlayan planlar hazırlanır, qanunçuluğun və ictimai qaydanın möhkəmləndirilməsinə yönəlmüş birgə tədbirlərin dairəsini müəyyən edir, fövqəladə vəziyyət və digər hadisələrdə qüvvə və vasitələrdən istifadə olunması, şəxsi heyətlə təlim və məşqlərin keçirilməsi və s. məsələləri həll edirlər.

Bu aparatlar bilavasitə növbətçi hissələrinin və öz xidmətlərinin işinin təşkilində müsbət təcrübənin müəyyən edilməsi və tətbiq edilməsi üzrə fəaliyyəti həyata keçirir, idarəetmə problemləri üzrə əsas (baza) orqanlarını müəyyən edirlər, müsbət təcrübənin təbliğində əsas orqanların işini planlaşdırır və onlara zəruri kömək göstərirərlər. Aparatların əməkdaşları müsbət təcrübənin

qiymətləndirilməsində ekspert komissiyalarının işində iştirak edirlər, əməliyyat-xidməti və idarəetmə fəaliyyətinin yeni forma və metodlarının aparılması, onların təcrübədə istifadə oluna biləcəyi imkanını müəyyən edirlər. Yuxarı DİO-nun təşkilat-inspeksiya aparatları aşağı təbəqəli aparatlara və növbətçi hissələrə funksional vəzifələrin həllində və praktiki fəaliyyətində kömək edir, bu xidmətlərin əməkdaşları ilə seminarlar keçirir, DİO-da xidmətə yeni qəbul olunmuş əməkdaşlarla sınaq müddətinin aparılmasını və təcrübə mübadiləsini həyata keçirirlər. Təşkilat-inspeksiya aparatları həm özlərinin, həm də növbətçi hissələrinin təcrübi fəaliyyətində kompüter və digər elektron hesablama texnikasının tətbiqini təmin edir, elecə də onların texniki təmininin bütövlükdə yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər görürürlər.

Yuxarıda qeyd olunanlara əsasən, belə nəticəyə gəlmək olar ki, təşkilat-inspeksiya aparatları DİO-nun sahəvi xidmətlərindən funksional asılı olmayan struktur hissədirlər. Onlar ümumi idarəetmə üzrə sahələrarası səlahiyyətlərə malikdirlər və daxil olduqları DİO-nun rəhbərliyinə bilavasitə tabedirlər. Amma aparatların əsas (xüsusi) funksiyaları ilə bağlı olan qərarları, yalnız DİO-nun rəisinin müvafiq əmrinin verildiyi halda hüquqi qüvvəyə malik olur. Aparatların təklifləri və tövsiyələri orqan rəisi tərəfindən təsdiq edilmiş iş planlarında, əmrlərdə, kollegiya qərarlarında, metodik araşdırımlarda, icmallarda, informasiya məktublarında və digər məktublarda öz əksini tapır. Bu halda onlar hüquqi xarakter daşıyır və icrası məcburidir.

Təşkilat-inspeksiya aparatlarının rəislərinə onlar üzərində qoyulmuş vəzifələrin icra edilməsinə nəzarət səlahiyyətlər verilmişdir. Onlar aparatın işinin effektivliyi və keyfiyyətinə şəxsən məsuliyyət daşıyır, öz müavinlərinin və əməkdaşlarının funksional vəzifələrini təsdiq edirlər. Rəislər daxil olduqları DİO-nun bölmə və xidmətlərindən orqan rəisinin göstərişlərinin və əmrlərinin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan sənəd və materialları tələb etmək və götürmək səlahiyyətinə malikdirlər. Aparat rəisləri müvafiq orqan rəhbərlərini kompleks, nəzarət və məqsədli yoxlamalarda iştirakını, zəruri idarəcilik sənədlərinin hazırlanmasında, tədqiqatların aparılması, DİO-nun xidmət və bölmələrinin mütəxəssis-lərinin, DİN-in elmi-tədqiqat və təhsil müəssisələrinin mütəxəssislərinin təkliflərinin araşdırılmasında iştirakını təmin edir, onların tərkibində işçi qrupları ayıra bilərlər. Orqan rəhbərinin tapşırığına əsasən aparat rəisləri digər dövlət orqanlarında onların səlahiyyətinə aid məsələlərin baxılmasında nümayəndəliyi həyata keçirirlər. Aparat rəisi DİO-nun rəisinə xidmət və bölmələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və icra intizamının möhkəmləndirilməsi barədə təklif verə bilər.

DİO-nun hüquqi vəziyyətini nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikasında təşkilat-inspeksiya apparatlarının sistemi aşağıdakı kimidir:

- *Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəesi;*
- *Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Təşkilat-İnspeksiya İdarəesi.*
- *Baş polis idarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarəesi.*
- *Şəhər, rayon polis idarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələri.*

– Şəhər, rayon polis şöbələrinin Təşkilat-İnspeksiya qrupu.

Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarət funksiyaları orqanın rəisi, təşkilati-inspektor xidməti və orqanın rəis müavinlərinin səlahiyyətlərinə aiddir.

Rəis şəxsən və təşkilati-inspektor xidməti vasitəsi ilə orqanda əməliyyat-xidməti fəaliyyətə nəzarət sistemini işləyib hazırlayır, icra və uçot-qeydiyyat intizamının vəziyyətini təhlil edir, onun möhkəmləndirilməsi üzrə tədbirlər həyata keçirir.

Rəis, şəxsən və təşkilat-inspeksiya xidməti vasitəsi ilə aşağıdakı məsələlərə nəzarət edir:

- Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin, DİN-in və bilavasitə tabe olduğu yuxarı polis orqanlarının normativ aktlarının, yerli icra hakimiyyəti və özünüidarə orqanlarının, ümumiyyətlə polis orqanlarının fəaliyyətinə aid qərarların icrasına;

- cinayətlər haqqında ərizələrin, məlumatların və digər informasiyaların icrasına.

Rəis nəzarət işinin həyata keçirilməsi üzrə vəzifələri rəis müavinləri və xidmət rəhbərləri arasında bölür, nəzarətə götürülmüş qərarları, habelə onlara nəzarətin üsul və formalarını müəyyən edir. Rəis əsas nəzarət funksiya-larını təşkilati-inspektor xidmətinə həvalə edir.

Rəis müavinlərinə aşağıdakı nəzarət işləri həvalə olunur:

- kuratorluqda olan xidmət və hissələrin fəaliyyəti;
- DİN-in və tabelik üzrə yuxarı polis orqanlarının iş planlarının icrası;
- cinayətlər haqqında ərizələrin, məlumatların və digər informasiyaların tabelikdəki xidmətlərin əməkdaşları tərəfindən vaxtında, tam, obyektiv baxılması və həlli.
- bilavasitə icraçılarının fəaliyyəti.

Rəis və onun müavinləri öz səlahiyyətləri daxilində idarəcilik qərarlarının icrası üzrə nəticələri yekunlaşdırır və qiymətləndirir.

Normativ aktların həyata keçirilməsinin səmərəliliyi və keyfiyyəti əməliyyat-xidməti fəaliyyətin aylıq, rüblük, yarımillik, 9 aylıq və illik nəticələrinin müzakirəsi zamanı müəyyən edilir. Müəyyən dövr üçün nəzərdə tutulan qərarların icrasının yekunlaşdırılması həmin müddət başa çatdıqdan sonra həyata keçirilir. Qərarların həyata keçirilməsi üzrə işə qiymət verilərkən onların vaxtında və tam icrası, son nəticələri və hüquq qaydalarının vəziyyətinə təsiri, qanunçuluğa, insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları prinsiplərinə riayət edilməsi məsələləri əsas götürülür.

Rəis və onun müavinləri öz səlahiyyətləri daxilində ölkənin və xarici dövlətlərin polis orqanlarının qabaqcıl təcrübəsinin ümumiləşdirilməsi və tətbiqi, əməliyyat-xidməti və idarəcilik fəaliyyətində yeni mütərəqqi forma və üsullardan səmərəli istifadə olunması üzrə aşağıdakıları həyata keçirirlər:

- orqanın və onun ayrı-ayrı xidmətlərinin qabaqcıl iş təcrübəsinin digər polis orqanlarında yayılması üçün müvafiq icmalın DİN-in Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsinə göndərilməsi;

- digər polis orqanının qabaqcıl iş təcrübəsinin praktiki fəaliyyətdə tətbiqinin təmin olunması.

DİO sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını təşkilati-inspektor aparatları həyata keçirirlər. Bu orqanların səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları, eləcə də DİN tərəfindən qəbul olunan təşkilat daxili normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir.

İndi də Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında qeyd edək.

1.2. DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin əsas vəzifə və funksiyaları

“Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsinin və strukturunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 iyun 2001-ci il tarixli Fermanına əsasən, **Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi, təkmilləşdirilməsi və daha da məqsədyönlü surətdə həyata keçirilməsi məqsədilə, qeyd etdiyimiz kimi, Daxili İşlər Nazirliyinin 2020-ci il “01” oktyabr tarixli Q 30-001-20 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.**

Əsasnamə, inspektor yoxlamalarının keçirilməsi funksiyaları istisna olmaqla, Naxçıvan MR Daxili İşlər Nazirliyinin, Bakı şəhər və Nəqliyyatda Baş Polis idarələrinin, şəhər, rayon polis orqanlarının təşkilati-inspektor xidmətlərinin fəaliyyətində rəhbər tutulur. Bu işə əməliyyat-xidməti fəaliyyətin həyata keçirilməsində, nəzarət və tələbkarlıq məsələlərinin həllində təşkilati-inspektor xidmətlərinin təskiledici və əlaqələndirici rolunun artırılması üçün tədbirlərin görülməsində əsas sayılır.

Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi Daxili İşlər Nazirliyinin mərkəzi aparatının müstəqil struktur hissəsidir.

1.1. Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi - respublikada, onun ayrı-ayrı bölgələrində əməliyyat şəraitinin və kriminogen durumun kompleks təhlili, operativ və uzunmüddətli proqnozlarının hazırlanması, strateji və idarədaxili planlaşdırma sahəsində vəzifələri yerinə yetirən, inspeksiyaların, nəzarət və məqsədli yoxlamaların aparılmasını, təşkilati-ştat işini təmin edən, qurumlararası fəaliyyətin əlaqələndirilməsini, müəyyən edilmiş səlahiyyətləri çərçivəsində normativ hüquqi aktların icrasına nəzarəti və normayaratma funksiyalarını həyata keçirən, Daxili İşlər Nazirliyi (bundan sonra - Nazirlik) sisteminə daxil olan qurumların işinin təşkili məsələlərində iştirak edən Nazirliyin aparatının struktur qurumudur.

1.2. Baş İdarənin strukturuna Təşkilati-analitik şöbə, İnspeksiya (şöbə səlahiyyətli), Nəzarət-əlaqələndirmə şöbəsi, Hüquqi təminat şöbəsi, Təşkilati-ştat xidməti (şöbə səlahiyyətli), Təşkilati-metodiki bölmə və Katiblik daxildir.

1.3. Baş İdarənin strukturu və ştat cədvəli Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər naziri (bundan sonra - Daxili İşlər naziri) tərəfindən təsdiq olunur.

1.4. Baş İdarənin fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi Daxili İşlər naziri, bilavasitə rəhbərliyi nazir müavini - Baş İdarənin rəisi həyata keçirir.

1.5. Baş İdarə rəisinin nazir müavini statusundan irəli gələn səlahiyyətləri Nazirliyin aidiyyəti hüquqi aktları ilə, digər hüquq və vəzifələri isə bu Əsasnamə ilə müəyyən edilir.

1.6. Baş İdarənin böyük, orta və kiçik rəis heyətindən olan əməkdaşları “Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi sistemində vəzifəli şəxslərin təyin, azad etmə və rütbə vermə səlahiyyətləri üzrə nomenklaturalar” in təsdiq edilməsi barədə” Nazirliyin əmri ilə müəyyən edilmiş qaydada vəzifəyə təyin olunur və vəzifədən azad edilirlər.

1.7. Baş İdarə öz fəaliyyətində insan və vətəndaş hüquqlarına və azadlıqlarına hörmət, qanunçuluq, humanistlik, təkbaşılıq, elmi tövsiyələrin və qabaqcıl təcrübənin tətbiqi, planlaşdırma, hər bir əməkdaşın tapşırılmış sahədə işin vəziyyətinə görə şəxsi məsuliyyət daşımış prinsiplərini rəhbər tutur.

1.8. Baş İdarənin fəaliyyətinin təşkilatı əsasını Nazirliyin və bilavasitə Baş İdarənin iş planları, habelə digər məqsədli və xüsusi planlar təşkil edir.

1.9. Baş İdarədə işin təşkili və vəziyyəti, qarşıda duran vəzifələr əməliyyat müşavirələrində müzakirə edilir.

1.10. Baş İdarə fəaliyyətini Nazirliyin sisteminə daxil olan qurumlar və zəruri hallarda Daxili İşlər nazirinin göstərişinə əsasən digər dövlət orqanları ilə əlaqəli həyata keçirir.

1.11. Baş İdarədə kargızarlıq işinin və məxfilik rejiminin təmin edilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Nazirliyin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən olunmuş qaydada aparılır.

1.12. Baş İdarə üzərində Azərbaycan Respublikası Dövlət Gerbinin təsviri və öz adı həkk olunmuş möhürə, müvafiq ştamplara və blanklara malikdir.

2. Baş İdarənin funksiyaları

2.1. Baş İdarə aşağıdakı funksiyaları həyata keçirir:

2.1.1. respublikada, onun ayrı-ayrı bölgələrində əməliyyat şəraitinin, kriminogen durumun kompleks təhlili, operativ və uzunmüddətli proqnozlarının hazırlanması, bu əsasda Nazirliyin rəhbərliyinə cinayətkarlığa qarşı mübarizənin, ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi işinin səmərəsinin artırılması və daxili işlər orqanlarının səlahiyyətlərinə aid olan digər məsələlər barədə təkliflərin verilməsi, idarəcilik qərarlarının layihələrinin hazırlanması;

2.1.2. strateji planların, o cümlədən daxili işlər orqanlarında islahatların aparılmasına və inkişafın sürətləndirilməsinə dair təkliflərin, Nazirliyin əsas təşkilati tədbirlər və digər aidiyyəti planlarının hazırlanması;

2.1.3. əməliyyat-xidməti fəaliyyətin bütün istiqamətləri üzrə həyata keçirilən tədbirlərin, o cümlədən qanunvericilik və daxili normativ sənədlərlə müəyyən edilmiş vəzifələrin icra vəziyyətinin öyrənilməsi və qiymətləndirilməsi, bu məqsədlə Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan struktur qurumlarda inspeksiyaların, nəzarət və məqsədli yoxlamaların keçirilməsi;

2.1.4. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan struktur qurumların cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın qorunması, ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi və digər əsas vəzifələrin icrası sahəsində fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi;

2.1.5. Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin daxili işlər orqanlarının səlahiyyətlərinə aid fərman, sərəncam və tapşırıqlarının, aidiyyəti dövlət proqramlarının və inkişaf konsepsiyalarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarlarının, habelə Nazirliyin əmr, göstəriş və kollegiya qərarlarının icrasına nəzarətin həyata keçirilməsi, bu sahədə görülən işlərin ümumiləşdirilməsi;

2.1.6. Nazirliyin təşkilati strukturunun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması, təşkilati-ştat işinin, o cümlədən ştat intizamına nəzarətin həyata keçirilməsi;

2.1.7. daxili işlər orqanlarının səlahiyyətinə aid məsələlər üzrə normayaradma fəaliyyətinin həyata keçirilməsi, bu sahədə orqan və hissələrə praktiki və metodiki köməkliyin göstərilməsi, Nazirliyin və yuxarı dövlət orqanlarının normativ hüquqi aktlarının məcburi hüquqi ekspertizasının aparılması, qanunvericiliyin tətbiqi praktikasının ümumiləşdirilməsi, Nazirliyin maraqlarının məhkəmələrdə müdafiəsi və iddialar qaldırılması;

2.1.8. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarda analitik və təşkilati-inspektor qurumlarının fəaliyyətinin təşkilati-metodiki təminatının həyata keçirilməsi;

2.1.9. Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən Nazirliyin fəaliyyətinin ayrı-ayrı istiqamətləri üzrə təşkilati məsələlərin həll edilməsi.

3.Baş İdarənin vəzifələri

3.1. Analitik iş və planlaşdırma sahəsində Baş İdarə aşağıdakı vəzifələri verinə yetirir:

3.1.1. respublikada və onun ayrı-ayrı bölgələrində əməliyyat şəraitinin kompleks təhlilini aparır, o cümlədən cinayətkarlığın dinamikasına və strukturuna təsir göstərən ictimai-siyasi, iqtisadi-sosial, demoqrafik, coğrafi və digər faktorları və prosesləri öyrənir;

3.1.2. cinayətkarlığın dinamikasının və inkişafının əsas təmayüllərinin, neqativ proseslərin və dəyişikliklərin araşdırılması əsasında kriminoloji proqnozlar hazırlanır, Nazirliyin fəaliyyət istiqamətlərinə və səlahiyyətlərinə aid digər məsələlərlə bağlı ümumiləşdirmələr, təhlillər aparır, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin səmərəsinin artırılması ilə bağlı təkliflər verir;

3.1.3. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurular tərəfindən əməliyyat-xidməti fəaliyyətin nəticələrinə dair hesabatların Baş İdarəyə vaxtında təqdim edilməsinə, habelə tamlığına və keyfiyyətinə nəzarət edir;

3.1.4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə və digər dövlət orqanlarına təqdim olunması üçün cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində görülən işlərin nəticələrinə dair dövri hesabatlar hazırlayıır;

3.1.5. Baş İdarənin fəaliyyət istiqamətlərinə aid kollegiya qərarlarının, əmr, göstəriş və digər normativ sənədlərin, Daxili İşlər nazirinin məruzələrinin və çıxışlarının layihələrini hazırlayır, Nazirliyin aparatının digər struktur qurumlarının

səlahiyyət dairəsinə aid məsələlərlə bağlı müvafiq sənədlərin hazırlanmasında zəruri köməklik göstərir;

3.1.6. Nazirliyin fəaliyyət istiqamətləri üzrə daxili işlər orqanlarının strateji inkişaf planlarını hazırlayır;

3.1.7. Nazirliyin əsas təşkilati tədbirlər və kollegiyasının iş planlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aidiyyəti aktlarının və tapşırıqlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarlarının icrasına dair tədbirlər planları və digər məqsədli planlar hazırlayır, onların icrasına nəzarəti həyata keçirir, bu sahədə fəaliyyəti əlaqələndirir, müvafiq ümumiləşdirmələr aparır;

3.1.8. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarda analitik işin təşkili vəziyyətini, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin planlaşdırılması təcrübəsini öyrənir, müvafiq istiqamətdə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlayır;

3.1.9. aidiyyəti xidmətləri cəlb etməklə cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi, eləcə də daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin digər istiqamətləri üzrə aktual problemləri araşdırır, bununla bağlı informasiya-analitik materiallar hazırlayır;

3.1.10. Nazirliyin kollegiya iclaslarının və naziryanı əməliyyat müşavirələrinin işinin təşkilində iştirak edir.

3.2. İnspeksiyalarını nəzarət və məqsədli yoxlamaların təşkili və keçirilməsi sahəsində Bas İdarə aşağıdakı vəzifələri verinə yetirir:

3.2.1. Nazirliyin əsas təşkilati tədbirlər planına uyğun olaraq və Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarda inspeksiyalar, nəzarət və məqsədli yoxlamalar keçirir;

3.2.2. Daxili İşlər nazirinin göstərişinə əsasən və müəyyən etdiyi qaydada nazir müavinlərinin təşkilatçılıq fəaliyyətinin yoxlanılmasını, Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumların rəhbərlərinin hesabatlarının dinlənilməsini təşkil edir;

3.2.3. Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən Nazirliyin aparatının struktur qurumlarında idarəcilik fəaliyyətinin vəziyyətini öyrənir və müvafiq təkliflər hazırlayır;

3.2.4. inspeksiyalar, nəzarət və məqsədli yoxlamalar zamanı aşkarlanmış pozuntuları təhlil edir, onların baş vermə səbəbləri ilə bağlı ümumiləşdirmələr aparır, aradan qaldırılması məqsədilə təkliflər hazırlayır;

3.2.5. inspeksiyalar, nəzarət və məqsədli yoxlamalar zamanı aşkarlanmış pozuntuların aradan qaldırılmasına nəzarəti həyata keçirir;

3.2.6. Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən ayrı-ayrı məsələlər üzrə xidməti yoxlamalar aparır;

3.2.7. hüquq mühafizə məsələlərinin həllində aşağı göstəriciləri olan orqan və hissələrə əməli köməklik göstərir.

3.3. Nəzarət və əlaqələndirmənin təşkili sahəsində Baş İdarə aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirir:

3.3.1. Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin daxili işlər orqanlarının səlahiyyətlərinə aid fərman, sərəncam və tapşırıqlarının, aidiyyəti dövlət proqramlarının və inkişaf konsepsiyalarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarının, habelə Nazirliyin əmr, göstəriş, kollegiya və əməliyyat müşavirələrinin qərarlarının icrasına nəzarəti həyata keçirir;

3.3.2. Əməliyyat-xidməti fəaliyyətin ayrı-ayrı istiqamətləri üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və tapşırıqlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarının icrası ilə əlaqədar görülmüş işlər barədə məlumatların hazırlanmasında iştirak edir;

3.3.3. Nazirlik sistemində icra intizamına nəzarətin həyata keçirilməsində iştirak edir, bu sahədə görülən işləri təhlil edir, fəaliyyətin səmərəsinin artırılması ilə bağlı təkliflər hazırlayır;

3.3.4. Cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində kompleks tədbirlərin müəyyən edilməsi ilə bağlı aidiyyəti xidmət sahələrinin fəaliyyətini əlaqələndirir;

3.3.5. Nazirliyin aparatının struktur qurumlarının əməkdaşlarının yerlərə ezamiyyəti işini əlaqələndirir, ezamiyyətlərin nəticələrini öyrənir, bu sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlayır.

3.4. Hüquqi təminat sahəsində Bas İdarə aşağıdakı vəzifələri verinə yetirir:

3.4.1. daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə, o cümlədən Nazirlik sistemində islahatların aparılmasına və inkişafın sürətləndirilməsinə yönəlmış normativ hüquqi aktların layihələrini hazırlayır və ya onların hazırlanmasında iştirak edir;

3.4.2. Nazirliyin daxili normativ hüquqi aktlarının layihələrini hazırlayır, bu işdə Nazirliyin aparatının struktur qurumlarına metodiki köməklik göstərir;

3.4.3. Nazirliyin fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi aktların layihələrinin məcburi hüquqi ekspertizasını həyata keçirir, onlara dair hüquqi rəylər, daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı qanunvericiliyin, o cümlədən Nazirliyin hüquqi aktlarının tələblərinə və tətbiqinə dair müvafiq izahlar verir;

3.4.4. Nazirliyin normativ hüquqi aktlarının yuxarı dövlət orqanlarının aktlarına uyğunlaşdırılmasına və müvafiq qaydada Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsinə nəzarət edir;

3.4.5. Nazirliyin aparatının struktur qurumlarından, habelə dövlət orqanlarından daxil olan normativ hüquqi aktların layihələrinə dair rəy və təkliflər verir;

3.4.6. Nazirliyin normativ hüquqi aktlarının vahid elektron məlumat bazasının formalasdırılmasını və yenilənməsini təmin edir;

3.4.7. hüquqi maarifləndirmə işinin aparılmasında iştirak edir;

3.4.8. Nazirliyin səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı, habelə qaldırılmış mülki iddialar üzrə məhkəmələrdə Nazirliyin maraqlarının müdafiə olunmasını təşkil edir, bu sahədə görülən işləri ümumiləşdirir.

3.5. Təskilati-stat fəaliyyəti sahəsində Baş İdarə aşağıdakı vəzifələri verinə yetirir:

3.5.1. Nazirliyin strukturunun təkmilləşdirilməsi, ştat sayı həddində dəyişikliklər edilməsi, ayrı-ayrı xidmətlərin, baş idarələrin, idarələrin, şəhər, rayon polis orqanlarının yaradılması və ləğv edilməsinə dair Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən təkliflər və hüquqi aktların layihəsini hazırlayır;

3.5.2. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumların təskilati strukturunun təkmilləşdirilməsi, ştat sayının əməliyyat şəraitinə və qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həcmində uyğun optimallaşdırılması, bu sahədə paralelçiliyin və təkrarçılığın aradan qaldırılması, ixtisarların aparılması və digər təskilati-ştat tədbirlərinin həyata keçirilməsi barədə təkliflər verir;

3.5.3. daxil olan təkliflər nəzərə alınmaqla orqan və hissələrin ştat cədvəllərini, ştat cədvəllərinə dəyişikliklər siyahıları və həmin sənədlərin təsdiq edilməsi haqqında əmr layihələrini hazırlayır;

3.5.4. ayrı-ayrı struktur qurumlarının, ərazi və nəqliyyatda polis orqanlarının yaradılmasının, müxtəlif xidmət sahələri üzrə ştat vəzifələrinin təsis edilməsinin normativlərini hazırlayır, sıravi və rəis heyəti vəzifələri təsnifatının, bu təsnifata uyğun xüsusi rütbə hədlərinin müəyyən olunmasında iştirak edir;

3.5.5. daxili işlər orqanlarında ştat intizamına riayət edilməsinə nəzarəti həyata keçirir, müvafiq sahədə monitorinqlər aparır;

3.5.6. Nazirlik sistemində təskilati-ştat fəaliyyətinin kompleks təhlilini və bu sahədə qurulararası əlaqələndirməni həyata keçirir;

3.5.7. ştat sayı barədə statistik məlumatların toplanılmasını və təhlil olunmasını təmin edir, ştat məsələləri ilə bağlı statistik hesabatlar hazırlayır;

3.5.8. təskilati-ştat işinin həyata keçirilməsində müasir informasiya texnologiyalarından istifadə olunmasını təşkil edir, müvafiq program təminatının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı aidiyyəti qurular qarşısında vəsatət qaldırır.

3.6. Təskilati-metodiki sahədə Baş İdarə aşağıdakı vəzifələri verinə yetirir:

3.6.1. analitik iş və təskilati-inspektor qurumlarına metodiki köməklik göstərir, həmin strukturların əməkdaşlarının peşə hazırlığının artırılması məqsədilə seminar-müşavirələr təşkil edib keçirir;

3.6.2 daxili işlər orqanlarında idarəetmə fəaliyyətinin təskilati-metodiki təminatım həyata keçirir, bu işin forma və üsullarının təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər görür;

3.6.3. müvafiq icmallerin və metodiki tövsiyələrin hazırlanmasında Nazirliyin aparatının struktur qurumlarına köməklik göstərir;

3.6.4. təlim-tədris və metodiki xarakterli tədbirlərin (seminar-müşavirələrin, toplantıların və s.) təşkilində və keçirilməsində iştirak edir;

3.6.5. Nazirliyin fəaliyyət istiqamətlərinə aid məsələlərlə bağlı xarici ölkələrin qabaqcıl təcrübəsinin öyrənilməsində və tətbiqi ilə bağlı təkliflərin hazırlanmasında iştirak edir;

3.6.6. daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti, o cümlədən cinayətkarlıqla mübarizənin ayrı-ayrı istiqamətləri üzrə beynəlxalq təşkilatların tövsiyələrinin tətbiqi ilə bağlı təkliflərin hazırlanmasında iştirak edir;

3.6.7. analitik iş və təşkilati-inspektor qurumlarının aidiyyəti əməkdaşlarının Baş İdarədə attestasiyadan keçmələrini təşkil edir.

4. Baş İdarənin hüquqları

4.1. Vəzifələrini yerinə yetirmək üçün Baş İdarə aşağıdakı hüquqlara malikdir:

4.1.1. Baş İdarənin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun məsələlər üzrə rəy və təkliflər vermək, təhlillər və ümumiləşdirmələr aparmaq, analitik materiallar hazırlamaq;

4.1.2. funksiya və vəzifələrinin icrası üçün zəruri məlumatların (sənədlərin) təqdim olunması barədə Nazirliyin aparatının struktur qurumlarına, ərazi və nəqliyyatda polis orqanlarına, nizami polis hissələrinə, habelə digər dövlət orqanlarına sorğular vermək və onlardan belə məlumatları (sənədləri) almaq;

4.1.3. digər dövlət orqanlarının aidiyyəti struktur qurumları ilə əməkdaşlıq etmək, bu çərçivədə daxili işlər orqanlarının səlahiyyətlərinə aid məsələlər üzrə fəaliyyətin əlaqələndirilməsində iştirak etmək;

4.1.4. səlahiyyət dairəsinə aid məsələlər üzrə analitik iş və təşkilati-inspektor qurumlarının rəhbərlərinə icrası məcburi olan tapşırıqlar vermək;

4.1.5. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarda, o cümlədən şəhər, rayon və nəqliyyatda polis orqanlarında idarəcilik fəaliyyətinin, rəhbər əməkdaşlarının təşkilatçılıq rolunun səmərəliliyi ilə bağlı vəsatət qaldırmaq;

4.1.6. Baş İdarənin səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə əlaqədar müstəqil ekspert, məsləhətçi və mütəxəssisləri cəlb etmək, o cümlədən yoxlama qruplarının tərkibinə Nazirliyin digər struktur qurumlarının əməkdaşlarının daxil edilməsi ilə bağlı təkliflər vermək;

4.1.7. inspeksiyaların, nəzarət və məqsədli yoxlamaların, xidməti araşdırmların nəticələri üzrə aidiyyəti əməkdaşlar barəsində həvəsləndirmə və ya intizam tənbehi tədbirlərinin tətbiq edilməsi barədə təliflər vermək;

4.1.8. müəyyən edilmiş qaydada müşavirə, işçi görüşlər, elmi-praktiki konfranslar və seminarlar keçirmək, əməkdaşların Nazirlikdə, eləcə də digər dövlət orqanlarında keçirilən müvafiq tədbirlərdə iştirakını təmin etmək;

4.1.9. analitik iş və təşkilati-inspektor qurumlarının əməkdaşlarının Baş İdarədə təcrübə keçməsini təşkil etmək;

4.1.10. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq digər hüquqları həyata keçirmək.

5. Baş İdarə rəisinin hüquq və vəzifələri

5.1. Baş İdarə rəisinin hüquq və vəzifələri aşağıdakılardır:

5.1.1. Baş İdarənin işini təşkil edir və onun fəaliyyətinə bilavasitə rəhbərliyi həyata keçirir;

5.1.2. həvalə edilmiş funksiya və vəzifələrin yerinə yetirilməsinə, işin təşkilinə, xidməti və icra intizamının, qanunçuluğa riayət olunmasının vəziyyətinə, şəxsi heyətin peşə hazırlığının səviyyəsinə görə məsuliyyət daşıyır;

5.1.3. Baş İdarənin rəhbərliyi arasında vəzifə bölgüsü aparır, əməkdaşların funksional vəzifələrini təsdiq edir;

5.1.4. səlahiyyətləri daxilində əmr və göstərişlər verir, onların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir;

5.1.5. Baş İdarənin fəaliyyətinin, o cümlədən strukturunun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər verir;

5.1.6. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarla Baş İdarənin fəaliyyətini əlaqələndirir;

5.1.7. Baş İdarənin fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərin Nazirliyin Kollegiyasının müzakirəsinə çıxarılması barədə təkliflər verir;

5.1.8. Nazirliyin iş planında və kollegiya qərarlarında, əmr və göstərişlərində nəzərdə tutulmuş aidiyyəti tədbirlərin yerinə yetirilməsini təmin edir;

5.1.9. Baş İdarənin müvafiq hesabatlarını və iş planını təsdiq edir, icrasına nəzarəti həyata keçirir;

5.1.10. səlahiyyətləri daxilində mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarına göndərilən rəy və təklifləri, habelə məhkəmələrə, hüquqi və fiziki şəxslərə ünvanlanan məktubları imzalayır;

5.1.11. Nazirliyin aparatına və sisteminə daxil olan qurumlarda inspeksiyaların, nəzarət və məqsədli yoxlamaların aparılmasına dair vəsatət qaldırır;

5.1.12. “Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi sistemində vəzifəli şəxslərin təyin, azad etmə və rütbə vermə səlahiyyətləri üzrə nomenklaturaları”nın təsdiq edilməsi barədə” Nazirliyin əmrinə uyğun olaraq təyin, azad etmə və rütbə vermə səlahiyyətlərini həyata keçirir;

5.1.13. “Azərbaycan Respublikası daxili işlər orqanlarının İntizam Nizamnaməsi” ilə müəyyən olunmuş səlahiyyətləri daxilində əməkdaşlar barəsində həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri tətbiq edir, ayrılmış fond həcmində onlara maddi yardım göstərir;

5.1.14. müəyyən olunmuş qaydada əməkdaşlara məzuniyyət verir, onların attestasiyasını keçirir, xidməti ezamiyyətə göndərilməsi ilə bağlı vəsatət qaldırır;

5.1.15. şəxsi heyət tərəfindən yol verilən xidməti və icra intizamının pozulması halları üzrə xidməti yoxlamaların aparılmasını təşkil edir;

5.1.16. Baş İdarədə kargızarlığın aparılması, vətəndaşların müraciətlərinə baxılması işini təşkil edir, Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən vətəndaşları qəbul edir;

5.1.17. əməliyyat müşavirələri, habelə Daxili İşlər nazirinin tapşırığına əsasən işçi görüşlər keçirir, Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin müvafiq dövlət orqanları, idarə, müəssisə və təşkilatları ilə münasibətlərdə Baş İdarəni təmsil edir;

5.1.18. əməkdaşların peşə hazırlığının artırılması üçün ixtisasartırma kursları təşkil edir, xarici dövlətlərdə təşkil olunan müvafiq kurslarda əməkdaşların iştirakının təmin olunması məqsədilə vəsatət qaldırır;

5.1.19. xidməti fəaliyyətlə bağlı Daxili İşlər nazirinin tapşırıqlarını yerinə yetirir;

5.1.20. səlahiyyətləri daxilində digər məsələləri həll edir.

Beləliklə, mövzunun birinci sualına nəticə olaraq göstəririk ki, Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi DİN-in mərkəzi aparatının müstəqil struktur hissəsi olaraq Daxili İşlər Nazirliyi sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirir.

SUAL 2. Daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydları.

Respublikada, eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görüləcək işlərin məqsədönlü planlaşdırılması daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdəndir.

Analitik işin və planlaşdırmanın daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğunu nəzərə alaraq, bu işin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə, Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsi rəhbər tutularaq, DİN-in müvafiq əmri ilə “Daxili işlər orqanlarında analitik işin və planlaşdırmanın təşkili qaydaları və bu sahəyə dair normativ-hüquqi akrlar” təsdiq edilmişdir. Normativ-hüquqi akrların icrasına nəzarət DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə edilmişdir.

Daxili işlər orqanlarında analitik işin və planlaşdırmanın təşkili dair normativ-hüquqi akrlar aşağıdakılardır:

- daxili işlər orqanlarında analitik işin təşkili qaydaları;
- daxili işlər orqanlarında xidməti fəaliyyətin planlaşdırılması;
- Azərbaycan Respublikası DİN, Naxçıvan MR DİN, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin əsas təşkilati tədbirlər planının nümunəvi strukturu;
- Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının iş planının nümunəvi strukturu;
- Cinayətkarlıqla mübarizənin və ictimai asayışın təmini vəziyyətini xarakterizə edən müqayisəli cədvəlin nümunəsi.

Göstərilən normativ-hüquqi akrların hazırlanması ilə bağlı DİN-in Baş İdarə, idarə və şöbələrinin rəisləri, Naxçıvan MR daxili işlər naziri, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının və mühafizə hissələrinin, təhsil müəssisələrinin rəisləri və nizami hissələrin komandirləri aşağıda göstərilənləri yerinə yetirməlidirlər:

- 1) bütün xidmət sahələri üzrə analitik işin və planlaşdırmanın müasir tələblər baxımından keyfiyyət və səmərəliliyinin artırılması üçün tədbirlər görməli;
- 2) cinayətkarlığın dinamikasına neqativ təsir göstərə bilən amillərin vaxtında müəyyən etməli və qarşısının alınması məqsədilə əməliyyat şəraitinin fasiləsiz təhlilini təmin etməli;
- 3) planların icrasına gündəlik nəzarət həyata keçirilməklə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi üzrə arayışlar hazırlamalı və mütəmadi surətdə əməliyyat müşavirələrində müzakirə etməli;
- 4) analitik iş və planlaşdırma sahələrinin idarəçilik sənədlərinin hazırlanmasını bacaran, təhlilin metodikasına yiyələnmiş yüksək ixtisaslı və təcrübəli kadrlarla möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirməlidir.

Analitik işin təşkili qaydaları aşağıdakılardan ibarətdir:

1. Məlumatların toplanması, sistemləşdirilməsi və təhlili:

- gündəlik əməliyyat məlumatları-müvafiq növbətçi hissələr tərəfindən;

– cinayətkarlığın vəziyyətinə və əməliyyat-xidməti fəaliyyətin nəticələrinə dair ümumiləşdirilmiş təhlili arayışlar, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı BPİ və NBPI-nin, DİN-in mərkəzi aparatının materialları və analitik sənədləri – şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının təşkilati-inspektor qurumları, Bakı BPİ və NBPI-nin təşkilati-inspektor, idarə və şöbələri, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilati-İnspektor şöbəsi, DİN-in Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsi tərəfindən;

– cinayətkarlıqla mübarizənin ayrı-ayrı sahələri üzrə məlumatlar və hesabatlar – müvafiq xidmətlər tərəfindən.

2. *İnformasiya-analitik sənədlərin və idarəcilik qərarlarının hazırlanması:*

– adekvat tədbirlər, analitik arayışlar, əməliyyat şəraitinin təhlili, problem məsələlər üzrə qeydlər (habelə müxtəlif tədqiqatların aparılması) – təşkilati-inspektor aparatları və müvafiq xidmətlər tərəfindən;

– xidməti fəaliyyətin planları – DİO-da xidməti fəaliyyətin planlaşdırılmasına müvafiq olaraq;

– normativ, metodiki sənədlər və icməllər – xidmət sahələri və istiqamətlər üzrə-müvafiq struktur qurumlar və təşkilati-inspektor aparatları tərəfindən;

– DİN-in Kollegiyasına, naziryanı əməliyyat müşavirə-sinə, Naxçıvan MR DİN-in Kollegiyasına, Bakı və Nəqliyyatda BPİ-nin Şuralarına, hüquq-mühafizə orqanlarının birgə müşavirələrinin materiallarının hazırlanması – təşkilati-inspektor aparatları və digər maraqlı xidmətlər tərəfindən.

Analitik və idarəcilik sənədlərinin hazırlanması üçün istifadə olunan əsas mənbələrə aşağıdakılar aiddir:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları.

2. DİN-in əmr, göstəriş və kollegiya qərarları, müvafiq tədbirlər planları.

3. Əməliyyat-statistik və informasiya qurumlarının cinayətkarlıqla mübarizənin və ictimai asayışın təminini vəziyyətini, əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik hesabatları.

4. Növbətçi hissələrin gündəlik əməliyyat məlumatları.

5. Şəxsi heyət arasında nizam-intizama və qanun-çuluğa, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına riayət olunması vəziyyətinə dair hesabatlar.

6. Vətəndaşların müraciətlərinə, cinayət xarakterli ərizə və məlumatlarına baxılması vəziyyətini xarakterizə edən müvafiq hesabatlar və informasiyalar.

7. Əməliyyat şəraitinə, cinayətkarlıqla mübarizəyə təsir göstərən amillərin müəyyən edilməsi üçün dövlət statistika, məhkəmə, ədliyyə, prokurorluq, milli təhlükəsizlik, vergi, gömrük, təhsil, səhiyyə və digər orqanların respublika və onun

ayrı-ayrı bölgələri üzrə məlumat və materialları.

Beləliklə, mövzunun ikinci sualına nəticə olaraq bir daha qeyd edirik ki, analitik iş daxili işlər orqanlarının idarəcilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsidir. Bu sahəni əhatə edən normativ-hüquqi aktların icrasına nəzarət

Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinə həvalə olunmuşdur. Şəhər, rayon polis orqanlarında nəzarəti rəis şəxsən və təşkilat inspeksiya xidməti vasitəsi ilə həyata keçirir.

SUAL 3. Daxili işlər orqanlarında planlaşdırılmanın təşkili qaydaları.

Daxili işlər orqanlarında (idarəetmə prosesinin ümumi funksiyası kimi) **planlaşdırma** – qarşidakı fəaliyyət müddətinə sosial sistemin məqsəd və vəzifələrinin, onlara nail olma üsullarının və vasitələrinin, onların həll edilməsi ardıcılığının, onların yerinə yetirilməsi müddətlərinin müəyyən edilməsi üzrə idarəetmə subyektinin fəaliyyətidir.

DİO-nun fəaliyyətində planlaşdırmanın rolü aşağıdakılari təmin etməkdən ibarətdir:

- sistemin gündəlik fəaliyyətinin müəyyən məqsədə yönəldilməsini və konkret xarakterini;
- cinayətkarlıqla mübarizənin, ictimai qaydanın qorunmasının və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin əsas vəzifələrinin, aktual problemlərinin həll edilməsində səylərin (güçün) bir yerə toplanmasını;
- planlaşdırılan müddət ərzində işin bərabər bölün-məsini, yəni həm bütövlükdə orqanın, həm də onun struktur bölmələrinin fəaliyyətinin ahəngliyini;
- həvalə edilmiş işə görə bütün icraçıların məsuliyyətinin yüksəldilməsini.

DİO-nun fəaliyyətində planlaşdırmanın əhəmiyyəti isə aşağıda göstərilən tədbirlərin yerinə yetirilməsinə kömək etməkdən ibarətdir:

- imkan daxilində daha az insan və maddi vəsaitlərin sərf edilməsilə və ən qısa müddətdə daha yüksək nailiyyətlərə nail olmaq üçün qüvvə və vasitələrin daha səmərəli istifadə olunmasına;
- orqanın struktur hissələrinin (bölmələrinin) gündəlik fəaliyyətlərində dəqiqliqlə əlaqələrin təşkilinə;
- nəzarətin (yoxlamanın) təşkilinə və qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzrə fəaliyyətin qiymətləndirilməsinə.

DİO-da planlaşdırma elmilik, qanunçuluq, sistemli-lik və effektivlik kimi prinsiplərin əsasında qurulur.

DİO-da planlara qoyulan əsas tələblərə aktuallıq, əsaslılıq, komplekslik, reallıq, gərginlik, optimallıq, stabililik, ardıcılıq və konkretlik (müəyyənlik) aiddir.

Daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin planlaşdırılması sistemi cari və xüsusi planlardan ibarətdir.

Cari planlar—daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinin ümumi istiqamətləri üzrə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin səmərəli təmin edilməsi məqsədilə, mövcud vəziyyətin təhlili əsasında hazırlanmış tədbirləri özündə cəmləşdirir və müəyyən konkret dövr üçün nəzərdə tutulur.

Cari planlar aşağıdakılardır:

- Azərbaycan Respublikası DİN-də, Naxçıvan MR DİN-də, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPI-də əsas təşkilati tədbirlər planı (illik).
- Azərbaycan Respublikası DİN və Naxçıvan MR DİN-də Kollegiyanın, Bakı və Nəqliyyatda BPI-Şuranın iş planları (yarımillik).
- Azərbaycan Respublikası DİN-in, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPI-nin mərkəzi aparatlarının Baş idarə, idarə və şöbələrində, şəhər,

rayon, xətt polis orqanlarında, mühafizə hissələrində, əlahiddə hissələrdə iş planları (yarımillik). Həmin strukturların tərkibinə daxil olan bölmə və hissələrdə iş planları (rüblük).

Xüsusi planlar—müəyyən sahədə və istiqamətdə, konkret halda və şəraitdə, eləcə də əsas xüsusiyyətləri standart xarakter daşıyan uyğun vəziyyətlərdə qarşıda duran vəzifələrin təmin olunması, qüvvə və vasitələrin cəlb edilməsi, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və s. tədbirləri özündə cəmləşdirir, məqsədindən asılı olaraq müəyyən dövrdə istifadə edilməsi, yaxud standart vəziyyətlərdə dərhal tətbiq olunması üçün nəzərdə tutulur.

Xüsusi planlar aşağıdakı sahələr, istiqamətlər və məsələlər üzrə hazırlanır:

1) ictimai-siyasi, idman və digər kütləvi tədbirlər zamanı ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə;

2) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ferman və sərəncamlarından, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarından, habelə DİN-in normativ-hüquqi aktları-nın tələblərindən irəli gələn təxirəsalınmaz vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzrə;

3) hüquqpozmaların profilaktikası, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi və cinayətkarlıqla mübarizənin gücləndirilməsi üzrə kompleks tədbirlərin (əməliyyatların) keçirilməsi üzrə;

4) qrup halında törədilən hüquqpozmaların qarşısı-nın alınması üzrə (1-4-cü bəndlərdə nəzərdə tutulmuş xüsusi planlar—Baş İTİ tərəfindən hazırlanır);

5) terrorizmə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üzrə;

6) silahlı müqavimət göstərən cinayətkarların zərər-sizləşdirilməsi və odlu silahın tətbiqi ilə cinayət törətmüş, habelə digər ictimai təhlükəli əmələ təqsirli olaraq yol vermiş şəxslərin axtarışı və tutulması üzrə (5 və 6-cı bəndlər Baş MCMİ və Baş CAİ tərəfindən hazırlanır);

7) qaçırlımlı, oğurlanmış avtonəqliyyat vasitələrinin axtarışı və hərəkətdə olan belə vasitələrin saxlanması üzrə (BDYPİ tərəfindən);

8) müxtəlif regionlar üzrə xüsusilə ağır və geniş ictimai rezonansa səbəb olmuş cinayətlərlə mübarizədə DİO-nun digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi üzrə;

9) fövqəladə hadisələr və təbii fəlakətlərin baş verməsi zamanı onların ağır nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə;

10) konkret işlər üzrə əməliyyat-axtarış və istintaq tədbirlərinin keçirilməsi üzrə;

11) qonşu dövlətlərin daxili işlər orqanları ilə birgə ölkə qanunvericiliyinə uyğun olaraq əməliyyat-axtarış və profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə.

Qanunvericilik və digər normativ-hüquqi aktların icrası, habelə konkret şəraitlə əlaqədar digər planlar da tərtib edilə bilər. Digər xüsusi planlar Baş Təşkilati-İnspektor İdarəsi və müvafiq xidmətləri tərəfindən hazırlanır.

Xüsusi planlarda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası müddəti konkret göstərilməklə, zəruri hallarda əlavə göstəriş əsasında bu müddətlər uzadıla bilər.

Planların hazırlanması və təsdiq edilməsi

Azərbaycan Respublikası DİN-in, Naxçıvan MR DİN-in, Bakı və Nəqliyyatda BPI-nin, şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının və əlahiddə hissələrin əsas təşkilati tədbirlər və iş planları, eləcə də Azərbaycan Respublikasının DİN-in və Naxçıvan MR DİN-in Kollegiyalarının, Bakı şəhəri və Nəqliyyatda BPI Şuralarının iş planları—bu orqanların təşkilati-inspektor, yaxud təşkilati-təhlil funksiyalarını həyata keçirən digər qurumları və ya belə qurumlar olmadıqda orqan, xidmətin rəisi tərəfindən müəyyən edilmiş təcrübəli və hazırlıqlı əməkdaşlar tərəfindən tərtib edilir.

Əsas təşkilati tədbirlər, Kollegiya və Şuranın iş planlarında nəzərdə tutulması üçün təkliflər orqanın struktur xidmətləri tərəfindən dekabr və iyun ayının 5-dək planın tərtibatına məsul olan xidmətə təqdim edilir.

Təkliflər qüvvədə olan qanunvericilik aktlarının, dövlətin hüquq-mühafizə siyasətinin və DİN-in tələblərindən, eləcə də əməliyyat şəraitindən irəli gəlməklə yanaşı, konkret olmalıdır. Deklarativ xarakterli, böyük həcmli və geniş mövzulu planların tərtibinə yol verilməməli, nəzərdə tutulan tədbirlərin konkret icra müddətləri göstərilməlidir. Planda yalnız onu təsdiq etmiş rəisin icazəsi ilə dəyişiklik edilə bilər.

DİN-in Əsas Təşkilati tədbirlər planı—Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri, mərkəzi aparatın xidmətlərinin iş planları isə kurator nazir müavinləri tərəfindən təsdiq edilir.

Orqanların və hissələrin fəaliyyətinə dair planlar onların rəisləri, struktur xidmətlərinin fəaliyyətinə dair planlar isə kurasiya üzrə rəis müavinləri tərəfindən təsdiq edilir. Bir neçə orqan və hissənin fəaliyyətini əhatə edən planlar yuxarı rəis tərəfindən təsdiq edilir. Birgə planlar, fəaliyyət dairəsi əhatə olunan və hissələrin, zəruri hallarda tabelik üzrə yuxarı orqanların rəisləri tərəfindən təsdiq olunur.

NƏTİCƏ

Daxili işlər orqanları sistemində ümumi idarəetmə funksiyalarını təşkilat-inspeksiya aparatları həyata keçirirlər. Təşkilat-inspeksiya aparatlarının fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları, DİN-in normativ-hüquqi aktları, eləcə də Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsi haqqında Əsasnamə ilə tənzimlənir.

Mövzunun birinci sualında hüquqi vəziyyətinə müvafiq olaraq təşkilat-inspeksiya aparatlarının əsas vəzifələri və funksiyalarını qeyd etdik. Burada həmçinin təşkilat-inspeksiya aparatlarının sisteminə DİN-in Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Naxçıvan MR DİN-in Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin, Baş Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya İdarələrinin, Şəhər, Rayon, Polis İdarələrinin Təşkilat-İnspeksiya şöbə və bölmələrinin və şəhər, rayon polis şöbələrinin təşkilati-inspektor qruplarının daxil olduğu qeyd olundu. Daxili İşlər Nazirliyinin müstəqil struktur hissəsi olan, DİN sistemində təşkilati-nəzarət funksiyalarını yerinə yetirən Baş Təşkilat-İnspeksiya İdarəsinin hüquqi vəziyyəti, vəzifələri, strukturu və ştat cədvəli, o cümlədən təşkilati-analitik və planlaşdırma sahəsində, təşkilati-ştat fəaliyyəti sahəsində və təşkilati-metodiki sahədə funksiyaları mövzunun ikinci sualında öz əksini tapdı.

Mövzunun ikinçi sualında analitik işin daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğu da bu sualda müzakirə olundu.

Mövzunun üçüncü sualında daxili işlər orqanları qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində vacib şərtlərdən birinin respublikada və eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi sistemində aparılan hüquqi islahatlar, müasir tələblərə uyğun olaraq idarəetmə mexanizminin və təşkilatçılıq işinin daim təkmilləşdirilməsi baxımından, mövcud vəziyyətin və kriminogen durumun kompleks təhlili və bu əsasda əməliyyat-xidməti fəaliyyətin başlıca sahələri üzrə görüləcək işlərin məqsədyönlü planlaşdırılmasının olduğu qeyd olundu. Planlaşdırmanın daxili işlər orqanlarının idarəçilik fəaliyyətinin və iş üslubunun mühüm tərkib hissəsi olduğu da bu sualda müzakirə olundu. Mövzuda rayon, şəhər polis orqanlarında təşkilati-inspektor xidməti haqqında da göstərildi.